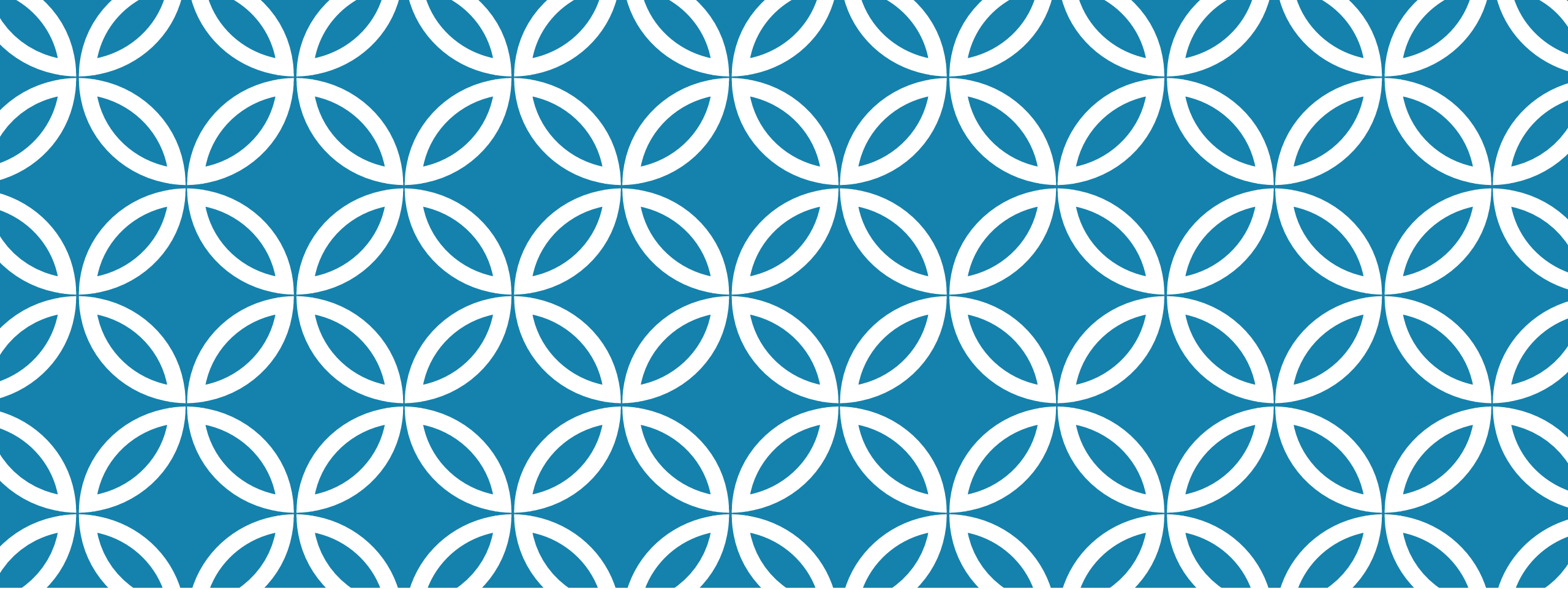

JĘZYKOZNAWSTWO TYPOLOGICZNE I PORÓWNAWCZE UAM 2017/2018

prof. dr hab.
Nicole Nau

ZAJĘCIA 12-12-2017

Typologia syntaktyczna

- ❖ Szyk w różnych konstrukcjach składniowych: ćwiczenia
- ❖ Stosunki fundamentalne (*grammatical relations*)

Table 7.1 *Summary of Greenberg's Universals (from appendix 2 of Greenberg 1963)*

Greenberg's Universal	Parameter	correlation	
#1	Main clauses	V-O	O-V
#3,4	Adpositions	Prepositions	Postpositions
#2	Genitive (possessor) and head noun	N-G	G-N
#17	Head noun & adjective	N-Adj	Adj-N
#24	Relative clauses and head noun	N-RelCL	RelCL-N
#22	Comparatives	Adj-Mkr-Std	Std-Mkr-Adj
#16	Inflected auxiliaries	Aux-V V-Aux	
#9	Question particles	Sentence-initial	Sentence-final
#12	Question words	Sentence-initial or elsewhere	Sentence-initial
#27	Affixes	Prefixes	Suffixes

	Polish	Tshangla
Main clause	V-O	OV
Adpositions	prepositions	postpositions
Genitive	N-G	G-N
Adjective	A-N	N-A
Relative clause	N-RC	RC-N
Comparatives	Adj-Mkr-Std	
Auxiliaries	Aux-V	V-Aux
Question part.	initial	
Question word	initial	
Affixes	both	

3 STOSUNKI „FUNDAMENTALNE”

- S jedyny argument czasownika nieprzechodniego
 (podmiot w ***Marek*** *śpi*; ***Ja*** *się nudzę*)
- A pierwszy argument czasownika przechodniego
 (podmiot w ***Marek*** *pisze referat*; ***Ja*** *lubię studentów*)
- O drugi argument czasownika przechodniego
 (dopełnienie bliższy w *Studentci lubią* ***Marka***)

(terminy „podmiot” i „dopełnienie bliższy” są używane w opisie indywidualnych języków, jak polski, a są problematyczne dla typologii języków)

WYKLADNIKI FORMALNE STOSUNKÓW GRAMATZCYNICH (FUNDAMENTALNYCH)

Stosunki gramatyczne (roly argumentów) można wyrazić:

- ❖ szykiem (np. pierwszy argument to podmiot)
- ❖ przy argumentom („dependent marking”): przypadki, przyimki
- ❖ przy czasowniku („head marking”): osoba, liczba, rodzaj... (jak w przykładzie na poprzednim slajdzie)

HEAD-MARKING IN THE CLAUSE

([HTTP://WALS.INFO/CHAPTER/23](http://wals.info/chapter/23))

(1) Tzutujil (Mayan; Guatemala; Dayley 1985: 282, 75)

<i>jar</i>	<i>aak'aalaa7</i>	<i>x-Ø-kee-k'aq</i>	<i>aab'aj</i>
the	boys	comp-3sg-3pl-throw	rock
<i>pa</i>	<i>rwi7</i>	<i>ja</i>	<i>jaay</i>
on	top.of	the	house

‘The boys threw rock(s) on top of the house.’

SYSTEME MARKOWANIE STOSUNKÓW S, A, O

- a. S
Juan-Ø aywan. 'Juan goes.'
-NOM goes
- b. A O
Juan-Ø Pedro-ta maqan. 'Juan hits Pedro.'
-NOM -ACC hits
- Huallaga
Quechua
(jak polski)

- Yup'ik
(nie jak
polski)
- a. S
Doris-aq ayallruuq. 'Doris traveled.'
-ABS traveled
- b. A O
Tom-am Doris-aq cingallrua. 'Tom greeted Doris.'
-ERG -ABS greeted

YUPIK

Ayallruu-nga. 'I traveled.'

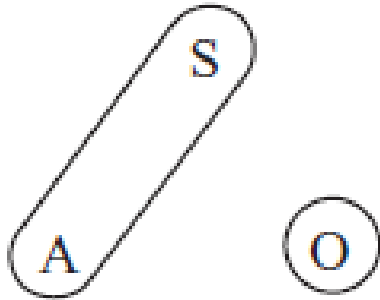
Ayallruu-q 'He traveled.'

Cingallru-a-nga _____

(Tomam Dorisag cingallrua 'Tom greeted Doris')

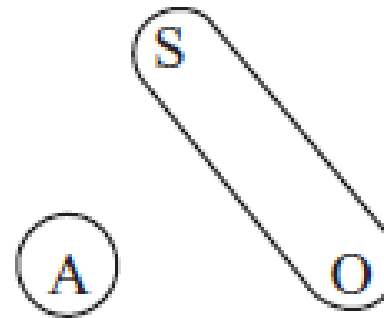
NAJWAŻNIEJSZE SYSTEMY

System nominatywno-akuzatywny
(Polski, Huallaga Quechua)

nominative | accusative

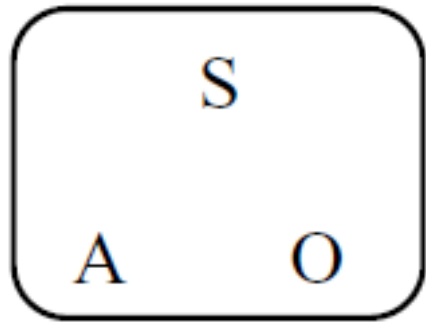
System ergatywno-absolutywny
(Yup'ik)

ergative | absolutive

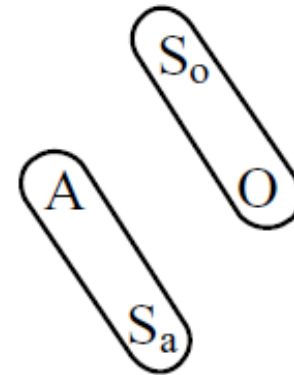
INNE SYSTEMY

Neutral

Tripartite: S / A / O

Active – inactive

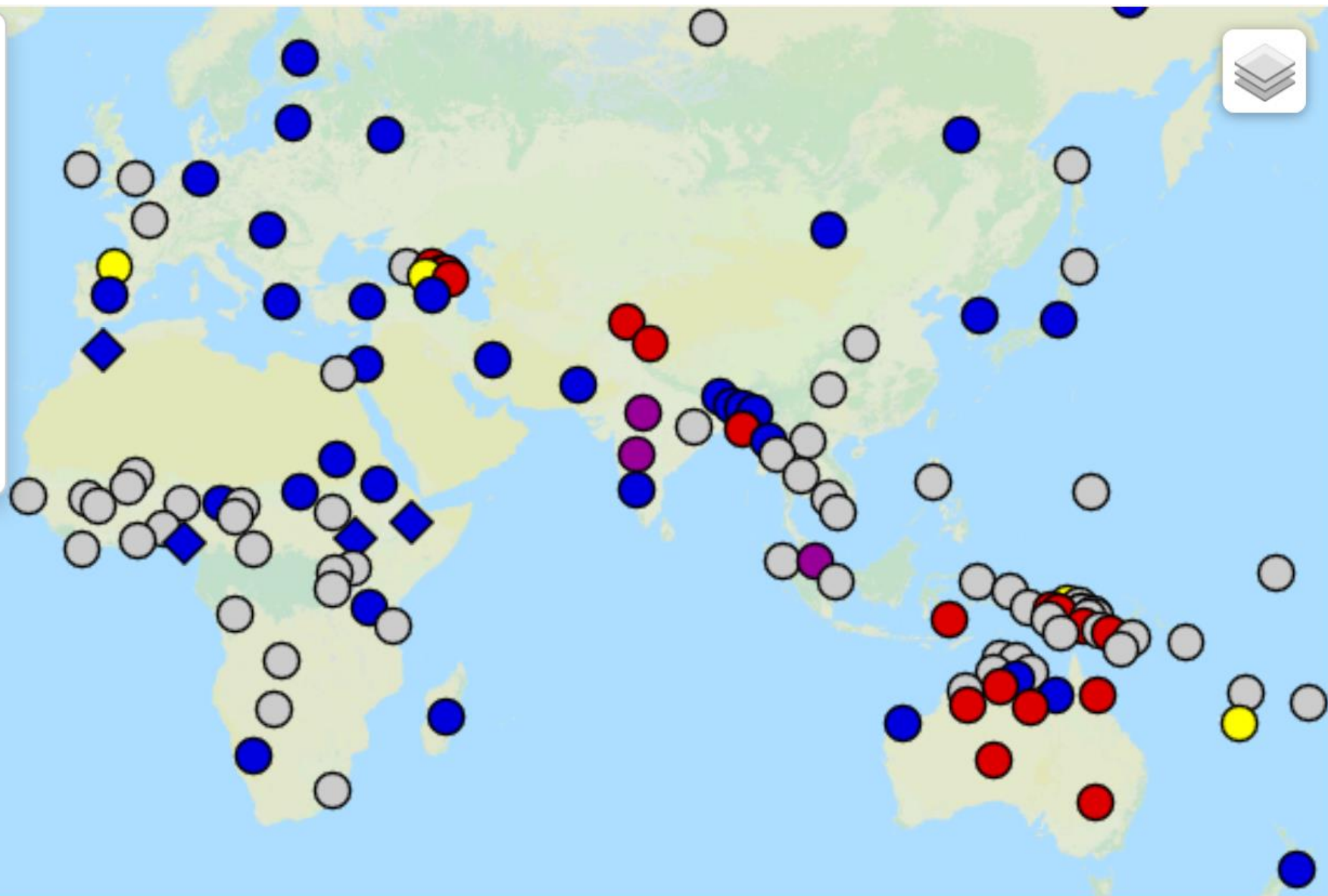

Dystrybucja systemów w językach świata (wals.info)

1. Case marking of full noun phrases

	Value	Representation
	Neutral	98
	Nominative - accusative (standard)	46
	Nominative - accusative (marked nominative)	6
	Ergative - absolutive	32
	Tripartite	4
	Active - inactive	4
Total:		190

- ☒ Neutral
- ☒ Nominative - accusative
(standard)
- ☒ Nominative - accusative
(marked nominative)
- ☒ Ergative - absolutive
- ☒ Tripartite
- ☒ Active-inactive

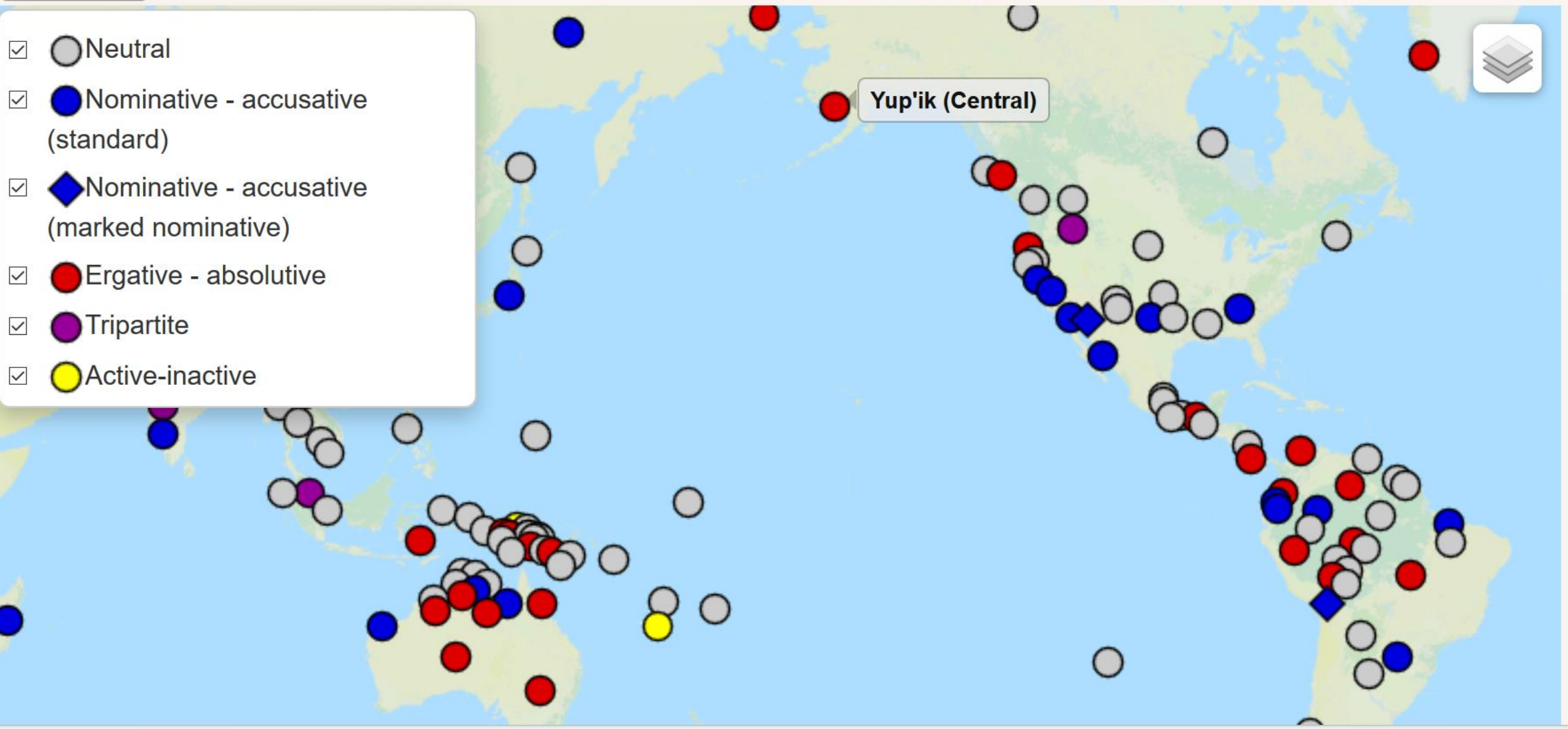
wals.info/feature/98A#2/5.3/189.8

Suchen

- ☒ Neutral
- ☒ Nominative - accusative (standard)
- ☒ Nominative - accusative (marked nominative)
- ☒ Ergative - absolutive
- ☒ Tripartite
- ☒ Active-inactive

case

Hervorheben

Groß-/Kleinschreibung

Ganze Wörter

3 von 4 Übereinstimmungen

Dystrybucja systemów w językach świata (wals.info)

2. Verbal person marking

Value	Representation
 Neutral alignment (no verbal person marking)	84
 Accusative alignment	212
 Ergative alignment	19
 Active alignment	26
 Hierarchical alignment	11
 Split alignment	28
Total:	380

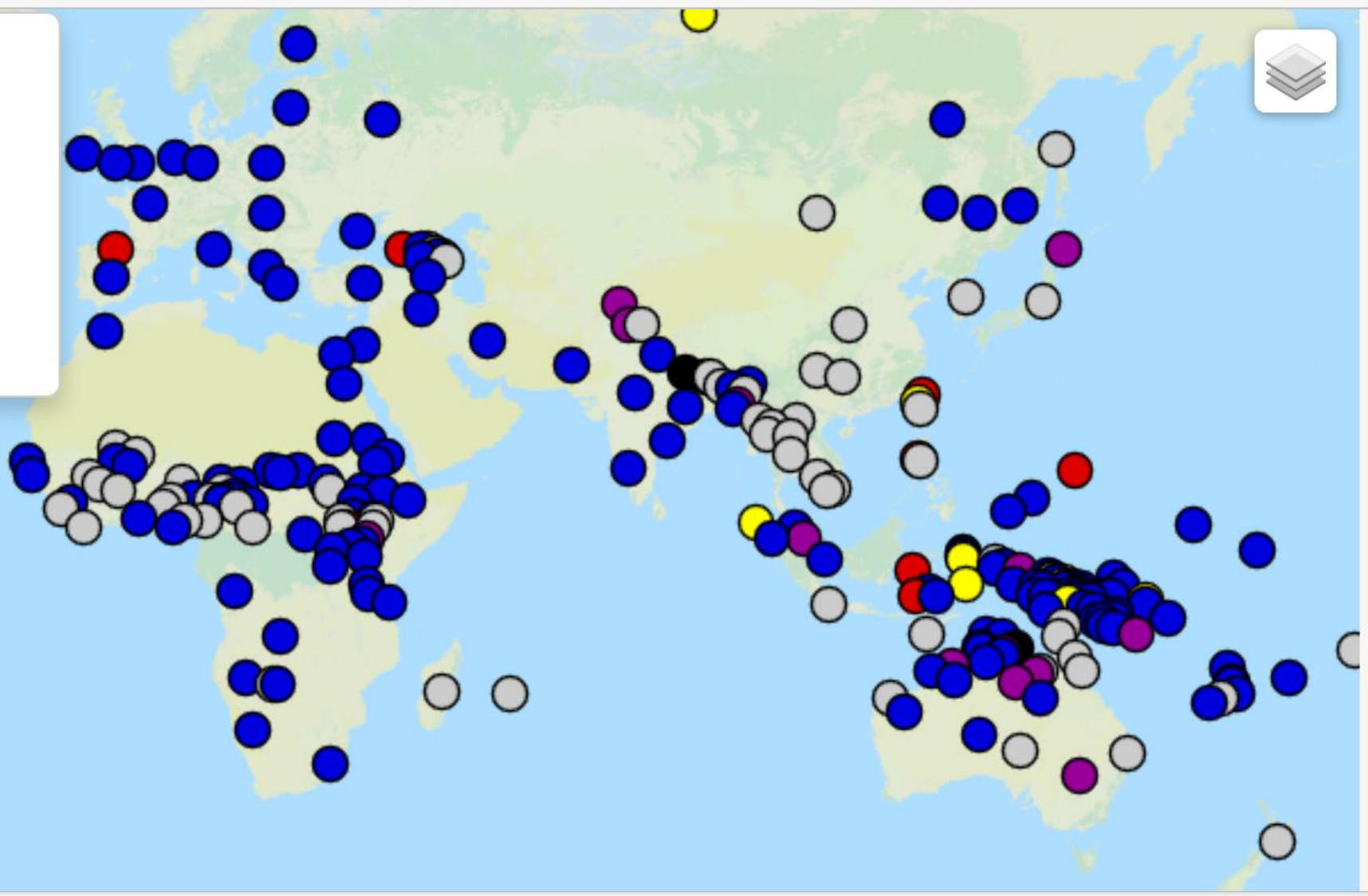
wals.info/feature/100A#2/-2.8/44.3

Suchen

- ☒ Neutral
- ☒ Accusative
- ☒ Ergative
- ☒ Active
- ☒ Hierarchical
- ☒ Split

case

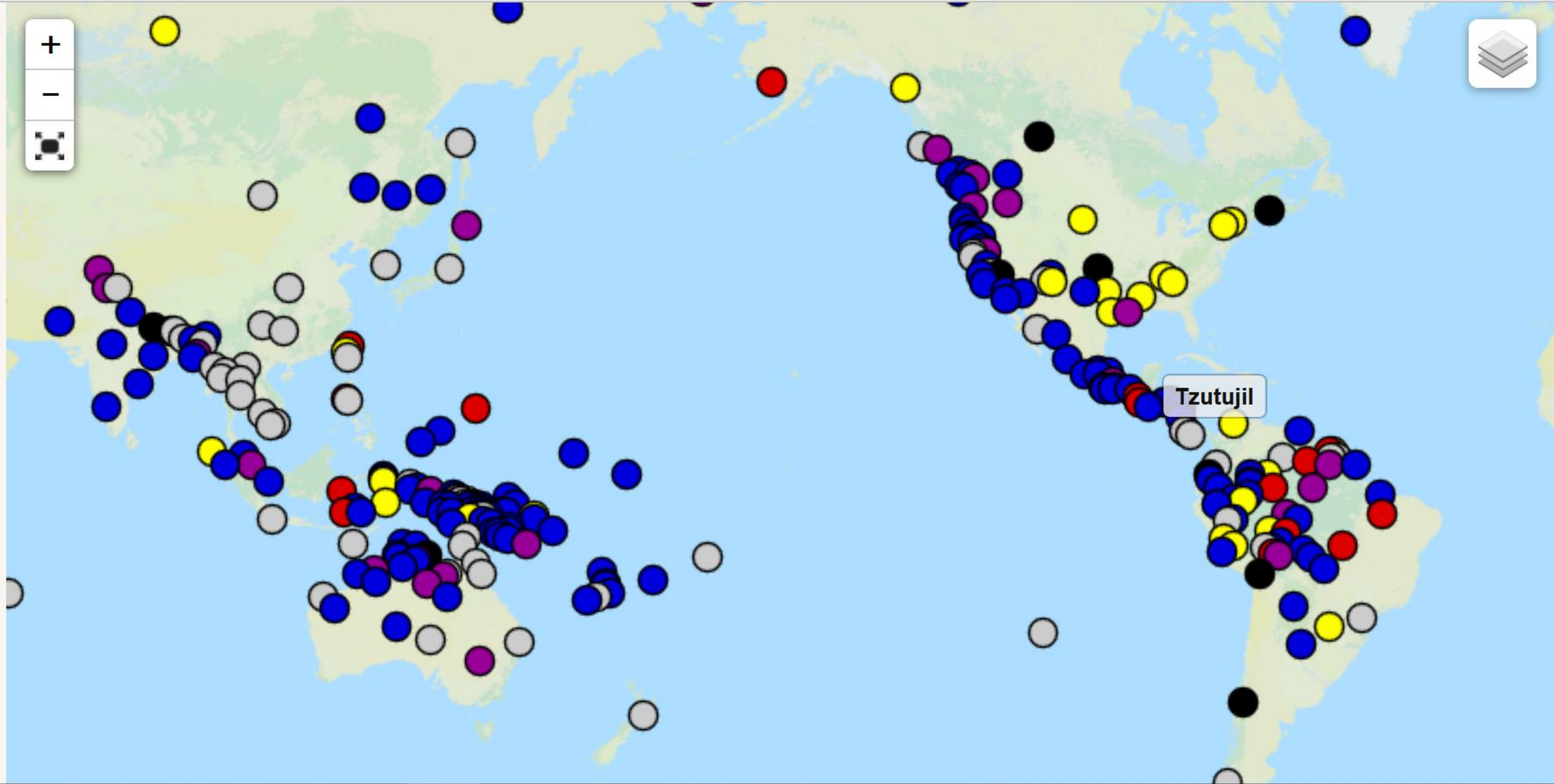
Hervorheben

Groß-/Kleinschreibung

Ganze Wörter

3 von 4 Übereinstimmungen

Dystrybucja systemów w językach świata (wals.info)

Case marking of full noun phrases

Verbal person marking

Value	Representation	Representation
 Neutral	98	84
 Nominative - accusative (standard)	46	212
 Nominative - accusative (marked nominative)	6	19
 Ergative - absolutive	32	26
 Tripartite	4	11
 Active - inactive	4	28
Total:	190	380

ĆWICZENIA: „VERBAL PERSON MARKING” — ZWIĄZEK ZGODA W JĘZYKU JAKALTEC

Opisuj związek zgodę – czyli:

- co? (osoba, liczba, rodzaj?)
- z czym? (S, A, O) jeśli więcej niż 1 – kolejność?
- jak? (sufiks, prefiks, jak wyglądają)

Czy to system nominatywny albo ergatywny?

	1sg	2sg	3sg
S	-in	-ach	-
A	-w	-aw, haw-	y
O	-in	-ach	-

Zgoda: S, O-A

Sufiksy (kształt):

S = O / A

= ergatywne

ĆWICZENIE: SYSTEM STOSUNKÓW W JĘZYKU SAMOAŃSKIM

Jak wygląda (myśląc o S, A, O):

- cechowanie argumentów (przypadki)
- związek zgoda
- szyk

Czy to system nominatywny czy ergatywny?

Przykład języka nominatywnego: polski

	S	A	O
case marking	nominative	nominative	accusative
verb agreement	yes	yes	no
constituent order	_V	_V	V_

Przykład języka ergatywnego: samoanski (ćwicz. 8.11)

	S	A	O
case marking	absolutive	ergative	absolutive
verb agreement	yes	no	yes
constituent order	V_	V_	V_

DWA SYSTEMY W JEDNYM JĘZYKU: „SPLIT ERGATIVITY”; PRZYKŁAD JĘZYK GUŻARATI (GUJARATI)

Czas odpowiada ang. „simple past”: system **ergatywny**

- zgoda: kategoria rodzaju, z S i O (nie z A)
- przypadki: S = O (bez końcówki) / A (końcówka -e)
- szyk: SV, AVO

Czas odpowiada ang. „past continuous”: system **nominatywny**

- zgoda: kategoria rodzaju, z S i A (nie z O)
- przypadki: S = A = O (nie ma końcówek) – system neutralny
- szyk: SV, AVO

RÓŻNE SYSTEMY WEDŁUG WYKŁADNIKÓW: JĘZYK MANAGALASY (PNG)

- (38) a. a va'-ena 'You will go.'
 2sg go-FUT.2sg
- b. na va'-ejo 'I will go.'
 1sg go-FUT.1sg
- c. nara a an-a'-ejo 'I will hit you.'
 1sg 2sg hit-2sg-FUT.1sg
- d. ara na an-i'-ena 'You will hit me.'
 2sg 1sg hit-1sg-FUT.2sg

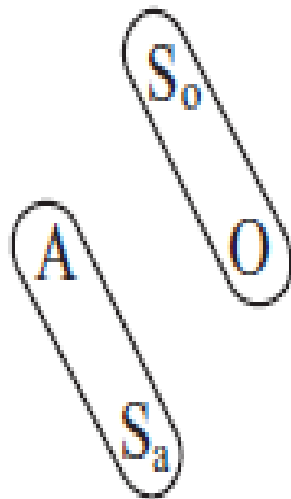
	S	A	O	
pronouns	1sg = na 2sg = a	1sg = nara 2sg = ara	1sg = na 2sg = a	system ergatywny
verb agreement	1sg = ejo 2sg = ena	1sg = ejo 2sg = ena	1sg = i' 2sg = a'	system nominatywny

ĆWICZENIA

- System stosunków w języku guugu yimidhirr (Australia)

Proszę dokładnie (tekstem) opisać systemy!

SYSTEM „ACTIVE – INACTIVE”

intransitive non-volitional, or stative, clauses

transitive clauses

intransitive volitional, or active, clauses

ACTIVE-INACTIVE: JĘZYK LAKHOTA

wa-škate	'I play'
1SG-play	
wa-nûwe	'I swim'
1SG-swim	
wa-lowâ	'I sing'
1SG-sing	

ma-hîxpaye	'I fall'
1SG-fall	
ma-t'e'	'I die'
1SG-die	
ma-č'âča	'I shiver'
1SG-shiver	

1SG („ja”):

wa- S active, A

ma- S inactive, O

a-ma-ya-phe	'you hit me'
DIR-1SG-2SG-hit	
wa-ø-ktékte	'I kill him'
1SG-3SG-kill	
ø-ma-ktékte	'he kills me'
3SG-1SG-kill	